

DOMAČIN.

DOMAČIN izhaja vsako soboto popoldne, če je ta dan praznik, dan poprej ob istem času. — Naročnina za Ljubljano z dostavljanjem na dom: celoletno 3 K, polletno 1 K 50 v, četrletno 75 v; po pošti: celoletno 4 K, polletno 2 K, četrletno 1 K. — Uredništvo je na Miklošičevi cesti št. 16 v I. nadstr. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu DOMACINA. Nefran kirana pisma se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo. — Inzerati (oglasil): Trikrat razdeljena petit vrsta 24 v, cela stran 60 K. — Pri večkratnem oglašanju znaten popust. — Upravništvo je na Miklošičevi cesti št. 16 v pritličju.

Štev. 12.

V Ljubljani, dne 31. maja 1913.

Leto I.

Svoje cenjene naročnike,

ki naročnino za list „Domačin“ še niso vposlali, prosimo, da to store, ker naročnina se mora pri časopisih **vedno v naprej plačevati.**

Nadalje prosimo cenjene čitatelje, ki se nameravajo na list naročiti, da to **brž ko mogoče** naznanijo upravništvu, da more njihovi želji točno ustreči in se jim na zahtevo tudi vse številke od začetka lahko vposljejo; **one pa, ki se jim list pošilja in ga ne vrnejo, smatramo za naročnike!**

Priporočajte in razširjajte „Domačina“, ki se ne briga za Slovenstvu toli pogubonosno obrekovanje in medsebojno

uničevanje, temveč skrbi le za pouk in izobrazbo ter zabavo slovenskega kmeta in malega obrtnika! Zatorej naj se vsakdo takoj naroči na naš list.

Upravništvo „Domačina“.

Neminljiva junaštva črnogorskega kraljeviča Mirka.

Neki časnikar, ki se je pred nekaj dnevi vrnil iz Črne gore, je v nekem budimpeštanskem listu opisal vtise, ki jih je doživel za časa svojega bivanja v Črni gori. Časnikar poroča med drugim o ostudnem dogodku, ki se je že pred nekaj tedni doigral na črnogorskem dvoru, ki so ga pa vsled najnovejših resnih političnih dogodiljajev doslej lahko prikrivali. V osredju tega pikantnega junaštva stoji črnogorski kraljevič Mirko, drugi sin kralja Nikole, mož ruske velike kneginje Natalije Konstantinovič. Princa, ki je 33 let star, ne zanima nič drugega kakor ženske. Pri tem

Podlistek.

Milka.

V zadnjem solncu se je zalesketal zvonik trga, težko zaželjenega cilja bataljonske kolone, ki se je trudno pomikala po pustem kraškem kolovozu. Nikdo se ni zanimal več za lepoto zlatoobrobljene Hrušice z Nanosom na jugu. Pogled na konec trudapolnega marša pa je zopet spravil novo življenje v kolono. Petje, ki je že popolnoma potihnilo, je zopet zbudilo otopele stotnije.

Še pol ure in stotnije so vkorakale v trg, se vstavile v svojih rajonih, vojaki so sestavili puškine piramide, odložili tornistre in plegli do večerje po pripravljenih ležiščih.

Prostovoljci so se seveda takoj sešli v gostilni, da se informujejo glede stanovanj. Kmalu jih je bila polna posebna soba. Bili so najboljše volje, pozabljen je bil utrudljiv marš in vsem so zažarele oči, ko je hitela preko sobe gostilničarjeva hčerka, lepa Milka.

„Moj bog“, se je zavzel prostovoljec Ploševski, ki je ravnokar vstopil, „tako eksaktnega ‚Kopfwenden‘ pa še nisem videl pri nobenih jutranjih prostih vajah. Kaj pa imate?“

Prisedel je slavnemu omizju Fedorja Naglasa, Iv. Šusterja, Hrovata, Tomička in še celi vrsti drugih. Ti so ga komaj opazili.

„Ja, kaj pa je vendar?“ Mesto odgovora je priletela Milka, zasopla od dela, s tisto lahno rdečico, ki je tako lepo pristojala njenim svetloblondnim laskom. Prijazen nasmeh, ki ji je igral okrog ustnic, je marsikaterega navdušil v prvem hipu.

Ploševskemu je bilo vse jasno. Gospodična Milka, ki je bila že v garnizijskem mestu ne malo opažena, je tu v trgu razumljivo provzročala zanimanje in atrakcijo za mlade uniformirane kavalirje.

„Ni napačna“, je menil Ploševski. „Skoro“, so se odzvali po redu in Fedor Naglas je zopet pričel: „Ali nadnebeške sreče, jaz sem si že pred tednom tu preskrbel prenočišče. To je bila ideja!“

Po prvem oddihu in okrepcanju se je družba spomnila, da si mora poiskati sobe za prenočevanje. Razšli so se tedaj po trgu, dogovorivši se, da se k večerji vsi zbero „pri Milki“, kakor so nazivali gostilno.

Šuster je na tihem zavidal Fedorja za njegovo srečo. Šel je tedaj v kuhinjo povprašat, če bi ne bila še kaka soba na razpolago.

„Da, ena bi bila“, je uslužno odgovorila precej okrogla, dobrodušna gospodinja, brisaje si roki ob

svojem navadnem poslu pa zanemarja popolnoma svoje vojaške dolžnosti.

Po izbruhu vojne na Balkanu ga je njegov oče pridellil tistemu vojnemu krilu, ki se je udeležil obleganja Skadra. Tam se je junaški črnogorski kraljevič Mirko seznanil z mlado lepoticco, francosko bolniško strežnico Amalijo Frissé in konec tega znanja je bil, da sta hrabri kraljevič in strežnica na mah zapustila krvavo bojišče in se preselila v Bar, kjer sta, oddaljena od gromenja topov in v varnem zavetišču, več tednov zabavno in brezskrbno preživela. O stvari pa je čez nekaj časa zvedel kralj, ki je svojemu izprijenemu sinu zaukazal, da se mora nemudoma v čast svoje domovine vrniti na bojišče. Gospodična Frissé pa jo je lahkih nog odkurila iz Črne gore, kar je v danem, zase zelo neprijetnem slučaju smatrala za najboljšo.

A kraljevič Mirko, ki se je moral pokoriti ukazu svojega očeta, se ni mogel privaditi novemu položaju, kajti ženske so ga bolj mikale nego bojno polje. Po nekaj tednih jo je zopet pobrisal z bojišča, se peljal v Bar in se nastanil v hotelu „Marina“, ki ga je imela neka zakonska dvojica iz Švice v zakupu. Zakupnikova žena, mlada in lepa gospa, je očarala — seveda brez lastnega prizadevanja — črnogorskega princa, ki je komaj nekaj dni po svojem prihodu jel gospo nadlegovati. Gospa pa ni hotela nič vedeti o kraljeviču in si je enkrat za vselej prepovedala njegove ljubavne navale.

V zadnjih dneh meseca marca je šel junaški kraljevič Mirko v svoje sobe, pozvonil sobarici in ji zaukazal, da naj pokliče gospodinjo, ker se hoče radi nečesa pritožiti. Nekaj minut pozneje je stopila mlada hotelirjeva žena v sobo; prej pa je obvestila svojega moža, da jo je kraljevič pustil k sebi poklicati, in mu obenem tudi povedala, da se princ proti njej nespodobno obnaša. Hotelir se je, kar je splošno umevno, hudo razburil, vzel nabasan samokres in se skril v neposredni bližini sob, v katerih je stanoval pohlepni kraljevič Mirko, tako da je lahko vsako besedico sli-

šal. Ko je stopila mlada gospa v sobo, je našla tam princa in njegovega slugo. Princ se je dvignil z divana in pozdravil gospo. Nato jo zaprosi, da naj preišče peč, češ da se kadi in ne kuri dobro. Gospa je hotela želji ustreči in je šla k peči.

V tem trenutku pa je sluga (seveda na migljaj kraljeviča) zapustil sobo; princ Mirko se je nato približal pohlepno gospej, jo objel in jo pohlepno prosil, da ga usliši. A krepkobna hotelirjeva žena ni bila v zadregi; hitro se je oprostila kraljevičevega objema, ga udarila z robcem po obrazu in nato še prisolila krepko za ušnico. Gospej se je posrečilo, da je prišla do vrat in pritisnila na kljuko. Prinčev sluga, ki je stal zunaj, je odprl vrata, hotelir je prihitel v sobo in spremil svojo ženo, ki je vsled velike razburjenosti jokala, na prostò. Nato se je hotelir vrnil in pozval pohotneža, da zapusti hotel še tisti dan, kar je seveda tudi storil.

O tem dogodku je zvedelo črnogorsko častništvo, ki je zahtevalo, da se princ Mirko strogo kaznuje; prestolonasledniku Danilu pa se je baje posrečilo hipno razburjenje častnikov pomiriti.

Zabeležili smo to dejstvo, ker je vse drugo slovensko časopisje o teh ostudnih dogodljajih dosedaj molčalo kakor tihi grob, seveda iz lahko umljivih razlogov, ker po njihovem mnenju ljudstvo tega ne sme izvedeti, in ker se mora črnogorski in srbski narod svitati v najlepši luči junaštva. Tem bolj pa nam je neumevno, da slovensko časopisje, ki baje zastopa katoliško misel na Kranjskem, ni zinilo niti besedice ogorčenja nad tem pohlepniim postopanjem kraljeviča Mirka in da ni zaklalo, kakor svoj čas v zadevi Paliča, svoj svarilni „Stoj!“ Tu bi bilo umešno, da bi se zabrusila črnogorskemu kraljeviču v obraz božja zapoved, ki se glasi: „Ne poželi žene svojega bližnjega!“ Božje zapovedi so veljavne prav tako za kralje in kraljeviče kakor za reveže; jih brezobzirno braniti proti vsakomur, je dolžnost vsakega kristjana.

predpasnik; „neki poročnik se je priznanil, pa ga še vedno ni. Pa pridete Vi tja“. Vse to je slišal Hrovat, ki je z enakim namenom prišel v kuhinjo in sedaj videl, da je prepozen. Zaklel je v duhu in jecljaje povprašal glede večerje. V pomirjenje svoje jeze pa je še vsčipnil Šusterja, ki je uganil Hrovatovo navidezno raztresenost. Pa je bila res usodna ta sekunda zamude.

Vendar Hrovat ni odnehal od sklepa, potezati se, čeprav proti vsem, za naklonjenost Milke. Strašno pa ga je jezilo, da imata Naglas in Šuster, ki sta prenočevala v hiši, toliko več dragocenih prilik. Premišljeva je svoj načrt, je odšel v trg.

Okrog osmih zvečer so se zopet pričeli shajati prostovoljci v gostilni. Naglas in Šuster sta ostala v gostilni in menda ta čas primerno izrabila za poglobljeno znanja z Milko. Vtis pa je bil pri obeh različen. Z Naglasom je Milka celo prišla do sklepa, da sta si sorodnika v dalnjem kolenu in kot bratranec ji je ta takoj ponudil bratovščino, katera se je na jezo Šusterja končala z imenitnim poljubom, ki je bil po zastrdilu očividcev klub protestom Šusterja pol minute dolg.

Šuster seveda ni zamudil napraviti več elegantnih poklonov; ali naprej pa ni šlo in ni šlo. V upu na boljše prilike je prisedel k drugi mizi, da pozneje

prične z glavnim naskokom. Po kratkem pogovoru z novo družbo pa se je nehote — morda vsled nezavestne ljubosumne nevoščljivosti — ozrl k Fedorju. Ta je še sedel tam, poleg njega pa Hrovat, ki je bil videti že precej dobre volje, kajti v naslednjem trenutku je dvignil čašo in pričel peti: „Ti si moja, moja, Milka, moja, moja...“

Šuster se je nejevoljno obrnil. „Tak, bodi no... Mene dela tak hrup nervoznega...“ Naročil si je sifon in čašo mleka ter odšel ven, da si ohladi glavo, v kateri je začutil pekočo bol. Hrovat se za vse to ni zmednil in je pel, spremljan od vedno številnejšega zbora, dalje.

Nejevoljen je Šuster odšel na vrt. Zmračilo se je popolnoma in na okolici je ležal mrzel svit vzhajajoče lune. Bil je res neverjetno lep pogled na bližnje gričke, ki so kot črne silhuete obrobjali jasni nebesni svod. Prijetni hlad je z opojnim duhom še od solnca zgretih rož čaral tako slastno razpoloženje, da je celo Šuster pozabil na svojo nejevoljo in se zamislil v svojo okolico. Poleg vrta je žarel kup oglja pod kotlom, kjer so kuhali vojakom kavo, in se včasih zasvetil v takem siju, da se je ves vrt zalesketal v rdeči barvi. V to tihoto je zadonel signal „Retraite“. Počasi, skoro majestetično so doneli zvoki povratka, molitve, od-

Iz seje deželnega odbora kranjskega.

Deželnim računskim oficialom se imenuje Franc G a b r o v š e k.

Zastopnikom deželnega odbora v c. kr. deželnem zdravstvenem svetu se imenujeta deželni odbornik dr. Ivan Z a j e c in prosekator dr. Ivan P l e č n i k.

Pri deželni elektrarni se nastavi kot pomožni uradnik Avgust H o h n j e c.

C. kr. deželnemu šolskemu svetu se sporoči, naj se mesto stalnega suplenta na ljubljanskih ljudskih šolah opusti.

Kranjska hranilnica je odpovedala c. kr. državni realki svoje poslopje in zahteva, da izprazni poslopje do 1. avgusta t. l. Za nadaljno nastanitev realčne šole v sedanjem poslopju zahteva Kranjska hranilnica letnih čistih 14.000 K, katere naj bi plačala dežela in ljubljansko mesto. Deželni odbor sklene, da se na tozadevno vlogo c. kr. deželnega šolskega sveta odgovori, da deželni odbor ni v položaju prevzeti za c. kr. državno realko v Ljubljani bremena, ki bi presejala dosedanje dajatve dežele. Naučni minister bo sklical za razrešitev realčnega vprašanja posvet v Ljubljani.

Odobri se izjava deželnega odbornika dr. Pegana, ki jo je podal pri razpravi o meščanski korporaciji v Kamniku.

Izdela se poročilo na deželni zbor o načinu zaračunavanja stroškov pri agrarnih operacijah.

V Solnogradu se je osnoval pripravljalni odbor za sistematično izkoriščanje vodnih sil v alpskih deželah. (Državni poslanec dr. Stözl, predsednik državne zbornice dr. Sylvester, deželni glavar Winkler itd.) Ta odbor namerava združiti zastopstva vseh alpskih dežel k skupni izrabi alpskih vodnih sil, po kateri naj bi se alpske dežele industrializirale. Na povabilo tega pripravljalnega odbora sklene deželni odbor pristopiti k tej skupni vodni akciji in bo poslal k ustanovnemu zborovanju svoje zastopnike.

Prošnji meščanske zveze v Kranju, da se deželni električni daljnovod podaljša v Kranj, se ugodi.

Pritrdi se nasvetu c. kr. deželne vlade, da se uravnava Kamniške Bistrice izvrši v režiji.

Ker se je radi vpeljave brzovlaka na Gorenjskem opustil osebni vlak in so s tem prebivalci nekaterih krajev občutno zadeti, se deželni odbor obrne do železniške uprave, da vpelje še en osebni vlak.

Balkanski zapletljaji.

Pred drugo balkansko vojno.

Poročila o trenutnem stanju srbsko-bolgarskega spora jasno kažejo, da je položaj med Srbijo in Bolgarijo na eni in med Bolgarijo in Grško na drugi strani skrajno resen.

Z nedoumno napetostjo pričakujejo izjav, ki jih bo podal srbski ministrski predsednik Pasič. Kolikor je trenutno znano, bo Pasič odkrito izjavil, da se je pred vojno sklenjena pogodba v več točkah kršila in da se mora osvojeno ozemlje razdeliti po uspehih zaveznikov med vojno, ne pa po pogodbah pred vojsko.

To stališče nasprotuje seveda dosedanjim izjavam, ki jih je podala Bolgarska. Pozornost vzbujata tudi, da je pri konferenci sir Grey izjavil delegatom, da velesile vztrajajo na svojem stališču, da se mora mir takoj podpisati in da sta bila bolgarski in turški delegat takoj pripravljena, podpisati mirovne preliminarije, dočim hočeta srbski in grški delegat iznova dobiti od svojih vlad navodila in tako sklepanje miru zopet odlagati.

V merodajnih diplomatičnih krogih prevladuje torej z ozirom na vse te dogodke mnenje, da stojimo pred izbruhom druge balkanske vojne, katere posledice pa se sedaj ne dajo določiti.

Med tem pa neprenehoma oborožujeta Srbija in Bolgarija. Najmlajši letniki, ki še niso bili vpoklicani, in vojaki, ki so že bili deloma ali popolnoma odpuščeni, se zopet kličejo pod orožje. Te pridno formirajo v polke in jih odpošiljajo na mejo, kjer so pridno na delu, da napravijo potrebne utrdbe.

stopa in vseh signalov, ki so tako harmonično lepo združeni v tem večernem pozivu vojakom k počitku.

V tem se je v prvem nadstropju odprlo okno. Šuster se je nehote ozrl proti hiši, po kateri se je spenjala vrtnica s tisoči cvetov. V luninem svitu je takoj spoznal blondno glavico Milke.

„Milka“, se je vzveselil Šuster.

V tem pa je že ona zaklicala: „Ali, kaj naj to pomeni, gospod Šuster? Zakaj pa tako sam?“

„To mi je všeč, gospodična, in veseli me, da sem imel to srečno idejo, ki mi je dovolila, videti Vas.“

„Ah, pojdite, kdo pa naj to verjame. Sicer me pa ni pretežno videti, vsaj sem vedno v gostilni.“

„No, da...“ Šuster je hotel govoriti naprej, pa ni našel pravega izraza svoji želji.

„Le lepo posanjačite, vsaj noč je prelepa,“ je nadaljevala Milka, „jaz moram zopet dol.“

„Pa nikar takoj ne odhitite od naše mize,“ se je ojunčil Šuster, „vsaj četrt ure mi dovolite srečo, govoriti z Vami.“

„Na vsak način, samo pozneje, sedaj imamo preveč dela.“ Milka je smeje izginila od okna.

Šuster se je veselo ozrl okoli. „Tako, kolega Naglas, Hrovat et consortes. Sedaj bomo videli, kdo se bo

smejal zadnji.“ In odšel je v posebno sobo k prostovoljcem.

V sobi je vladalo živahno veselje. Zbrana družba je pomaknila vse mize skupaj in v imponujočem redu so stali litri v ravni vrsti.

„Hola“, je zaklical Tomiček Šusterju, „kaj pa gledaš kakor sveti Boštijan. Kozarec v roko, pa pij. Poglej, še jaz, ki imam službo, pozabim na vse, pa pijem na Milkino zdravje.“

Tomiček se je s sumljivo nesigurnostjo zopet usedel. Na zgornjem koncu mize sta se Hrovat in Kranjec opirala eden ob drugega, drugi z Naglasom pa so bili v živahnem pogovoru, ki ga je prekinjeval glasen smeh. Skozi meglo dima se je preril Šuster do prostora in opazil, ravno, ko je polagal čepico na okno, da stoji zunaj častnik.

„Sakra, inšpekcija!“ Šuster se je zgrudil na stol in nastal je hipen mir, nato pa splošen beg. Naglas in njegova družba so divjali v kuhinjo, Tomiček je kričal „ugasnite luč“ in Šuster se je zdrnil iz osuplosti, butnil ob prva vrata in se izgubil v sobi.

Dalje prih.

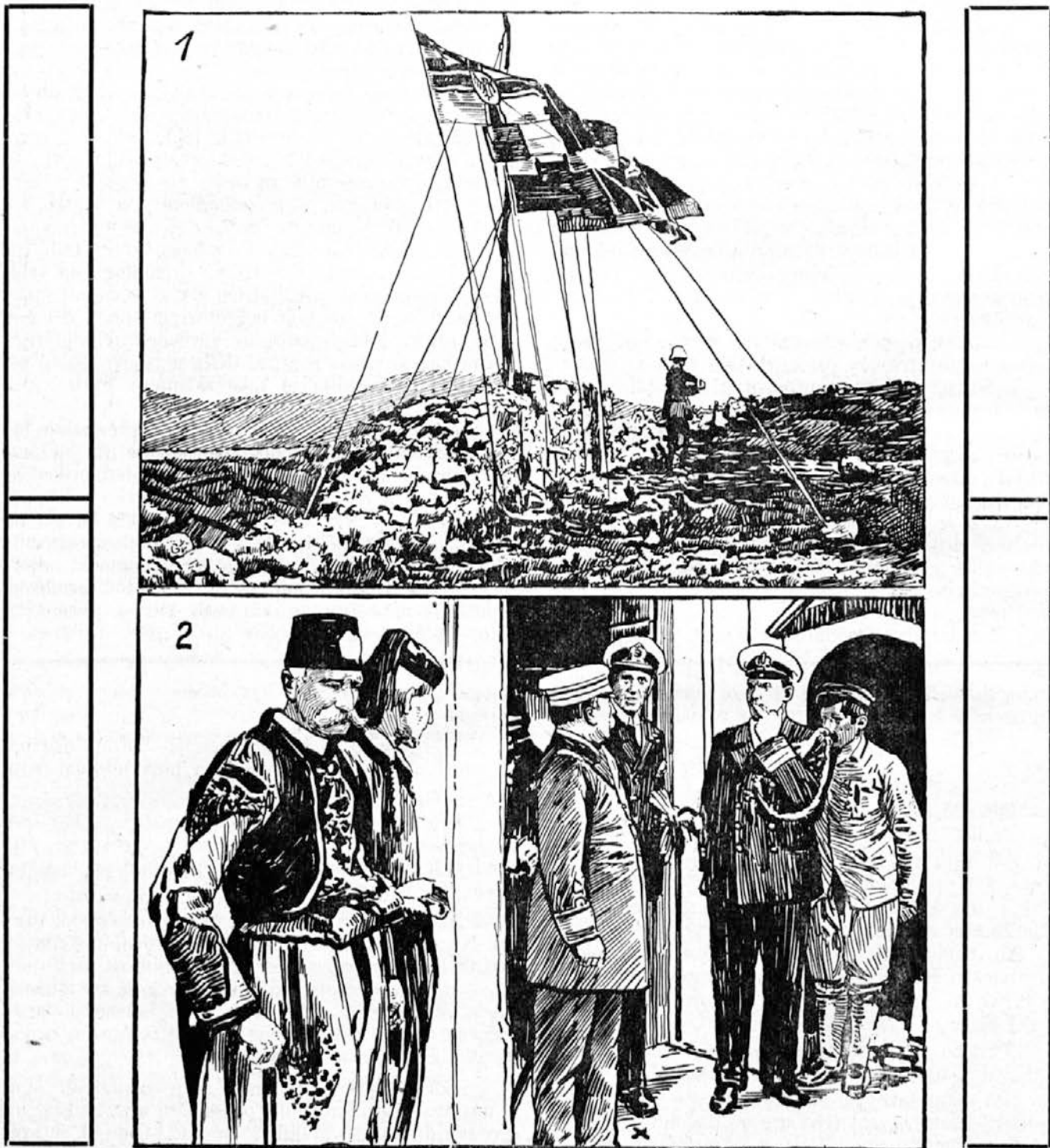
Če se v zadnji uri, v zadnjem trenutku ne posreči, posredovalno poseči v spor med zavezniki, potem bo zopet izbruhnil vojni požar na Balkanu.

Mirovno vprašanje.

Sir Grey je mirovnim delegatom odločno povedal, da velesile žele, da preliminarije takoj podpišejo; za tiste, ki tega ne mislijo storiti, ne bi imelo pomena se še dalje muditi v Londonu. Preko Dunaja se iz Londona poroča, da se bo baje podpisal separaten mir med Bolgarijo in Turčijo.

Rusija sprejme posredovanje med Bolgarijo, Srbijo in Grčijo.

Bolgarska vlada je oficielno zaprosila za posredovanje Rusije pri reševanju spora med zavezniki. Ruska vlada je posredovanje sprejela pod gotovimi pogoji. Glavni pogoj je, da Bolgarija demobilizira, ako tudi Srbija in Grška istodobno demobilizirata in da se med zavezniki, to je med Bolgarijo in Srbijo na eni in Bolgarijo in Grško na drugi strani, začno resna, na definitivno rešitev mereča pogajanja glede razdelitve

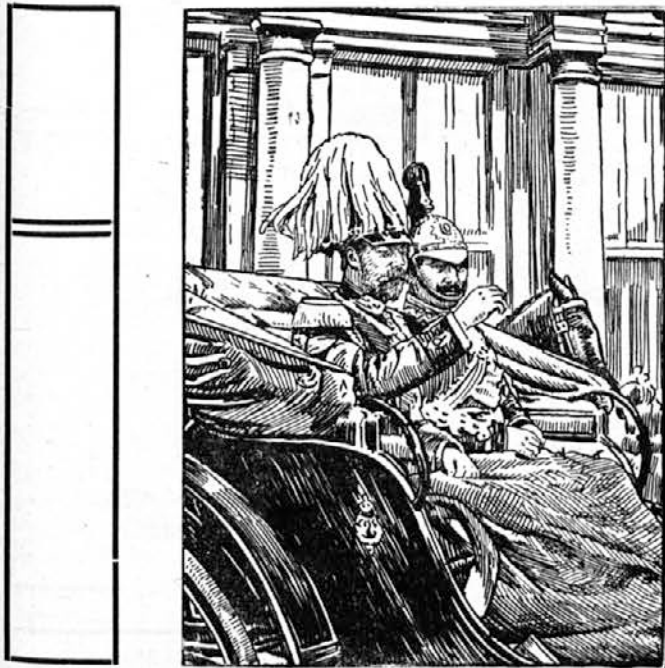
Skader pod zaščito velesil: 1. Zastave velesil. 2. Angleški adm. Cecil Burney (X), poveljnik medn. izkrcanih čet.

Izkrcane čete mednarodnega blokadnega brodovja so se, kakor smo že poročali, v Skadru udomile. Službo opravljajo prav redno in prva nasprotstva, ki so se

morala pojaviti, so končno izravnana. Zastave velesil plapolajo veselo v vetru, seveda jih straži straža. Začasno opravlja admiral Burney še vedno vse posle.

spornega ozemlja, pri čemer se prijateljsko posredovanje veselil, ako bi se izkazalo potrebno, ne sme izključevati. Rusija izraža nasproti Bolgariji obenem željo, naj bi se Srbiji kljub obstoječi pogodbi priznale primerne kompenzacije v interesu balkanske zveze, ka-

tero ohraniti bodi najvišji cilj zaveznikov. Glasom podobnih poročil iz Sofije je ruska vlada stavila tudi za pogoj, da se Bolgarija zaveže, da ostane v balkanski zvezi in se ne pridruži trozvezi. Bolgarija je te pogoje sprejela.

Prihod angleške kraljevske dvojice v Berolin: Od leve strani: Angleški kralj Juri V. in nemški cesar Viljem II., angleška kraljica in nemška cesarica Avgusta Viktorija na vožnji h gradu.

Ob lepem majnikovem vremenu je dospela angleška kraljevska dvojica k svatbenim slavnostim v Berolin. Državno glavno mesto je bilo povsod okrašeno in na tisoče ljudi se je gnetlo po cestah, da bi videli kraljevsko dvojico in jo pozdravljali. Angleška vladarska dvojica je dospela na lehrtski kolodvor, ki je bil prav umetno okrašen z zastavami in cveticami. Nemška cesarska dvojica je prišla na kolodvor z vsemi princji in princezinjami, navzoči so bili tudi vsi gene-

rali, admirali in višji državni dostojanstveniki. Pozdrav je bil skrajno srčen in vojaški sprejem se je vršil z vso sijajnostjo. Telesna kompanija prvega gardnega polka je stala z zastavo in godbo na kolodvoru ob tiru, pred kolodvorom pa so čakali konjiški oddelki gardnih oklopnikov in dragoncev. Angleško kraljevska slika kaže angleško in nemško vladarsko dvojico med slika kaže angleške in nemške vladarske dvojice med vožnjo od kolodvora.

Velikanski požar v Požunu na Ogrskem.

V soboto pred Binkoštimi ob 2. uri popoldne je izbruhnil v ogrskem mestu Požunu (glej našo sliko), ki leži ob Donavi, in sicer v starem delu mesta velikanski požar, ki je razdejal cele ceste in povzročil, da je na stotine družin brez strehe. Ogenj je izbruhnil v ulici Petöfi, kjer so v neki hiši pripravljali k svatbi. V silnem viharju so se naenkrat dvignili nad dvema ulicama velikanski prameni plamena, obrobljeni s strašnimi oblaki dima v višino, in se razširjali z besno hitrostjo čez vse okrožje starega mesta. Nekaj minut po izbruhu požara je bilo šest hiš v ognju, po četr uri vsa ulica. Ko je bila alarmirana požarna bramba, je gorelo že 20 hiš. Prebivalci so begali v divjem strahu sem in tja, gašenje je bilo nemogoče. Ko je požarna bramba uvidela skrajno nevaren položaj, je takoj prosila pomoč. Alarmirana je bila takoj vsa garnizija. Del vojaštva je obkolil goreče mesto, drugi del pa je pomagal gasilcem pri reševanju prebivalcev. Gasiti niso mogli, ker prvič vsled silne vročine in vsled tako razsežnega ognjišča požara niso mogli dovolj blizu

in drugič, ker so morali zastaviti vse sile, da kolikor mogoče požar omeje, kar je bilo zaradi velikega viharja silno težko. Rešilne in gasilne akcije so se udeležili poleg domačih gasilcev, vojakov, policije, orožnikov, prebivalcev iz mesta in okolice tudi dunajsko gasilno društvo in razna dunajska reševalna društva, ki so se pripeljala v Požun v treh kolonah, in sicer z avtomobili in z vlakom. Ob treh popoldne je že gorelo v štirih ulicah, ob šestih že v osmih in ob sedmih zvečer že v devetih ulicah. Po 7. uri zvečer je ponehal vihar in obrnilo se je na bolje. S silnim in neumornim trudom se je posrečilo ogenj omejiti.

Požar je uničil v devetih ulicah nad 100 hiš. Večina teh hiš so male delavske hiše, v katerih so stanovali največji ubožci izmed prebivalstva, nekaj pa je tudi večjih in lepih stavb. Ožganih in poškodovanih pa je še nebroj stavb v okolišju požara. Popolnoma uničenih je okoli 400 stanovanj, vsega skupaj pa je okoli 10.000 ljudij, večinoma delavcev, brez strehe, ker je vojaštvo vsled nevarnosti, da se požar ponovi, izpraznilo skoro vse staro mesto. Ljudje taborijo na ravni na gradu.

Pogled na Požun. Na levi: Zemljevid lege mesta.

K katastrofalnemu požaru v Požunu.

Politični tedenski pregled.

Izmenjava rezervistov na jugu.

Cesar je odredil, da se v Bosni, Hercegovini in Dalmaciji najstarejši in nadomestnerezervni letniki (1902 do 1905),⁴ kakor tudi oni rezervisti in nadomestni rezervisti vseh letnikov, ki morajo vzdrževati svojo rodbino ali ki so sinovi edinci, nadomeste z mlajšim rezervnim moštvom. To se je zaradi tega ukrenilo, ker na eni strani zunanji položaj ne dopušča zmanjšanja obstoječega stanja, na drugi strani pa se hoče ugoditi željam onih, ki bi se radi vrnili k svojim rodom. Moštvo teritorialno dislociranih čet se odpusti, ko dospo mlajši letniki, moštvo neteritorialno dislociranih čet pa takoj. Rezervisti-pomorščaki 1905. in 1906. leta se v kratkem stalno odpuste.

Izpred porotnega sodišča.

Poneverba v „Zadružni zvezi“ — Ivan Polajnkó obsojen.

V ponedeljek se je vršila pred ljubljanskim porotnim sodiščem po dovršeni preiskavi pod predsedstvom dvornega svetnika Pajka (prisodnika sta bila svetnika Milčinski in Persche, državno pravdníštvo je zastopal dr. Neuberger, Polajnkó je zagovarjal dr. Švigelj, „Zadružno zvezo“ je zastopal dr. Pegan, „Jadransko banko“ pa dr. Furlan) porotna obravnava proti Ivanu Polajnkó, ki je dne 3. februarja t. l. pri „Zadružni zvezi“ poneveril vsoto 40.000 kron.

Obtožnica očita Polajnkó hudodelstvo goljufige, ki ga je obtoženec zakrivil s tem, da je ponaredil na čeku podpisa ravnatelja Ivana Travná in tajnika

Antona Kralja, dvignil s tem čekom 40.000 kron pri „Jadranski banki“ in nato pobegnil. — Od poneverjenega denarja se je dobilo samo 4000 kron, ki jih je naložil Polajnkó v neki banki v Stuttgartu, ostali denar pa je Polajnkó deloma zapravil, vsoto 30.000 kron pa mu je po njegovi izpovedbi med vožnjo po železnici nekdo ukradel, kar seveda gotovo ne odgovarja resnici.

Po enodnevnem obravnavanju s presledki, tekom katerega se je zaslišalo mnogo prič, se je po krivdoreku porotnikov razglasila ob 7. uri zvečer sledeča razsodba:

Polajnkó je zakrivil hudodelstvo goljufige in se obsoji na šest let težke ječe, poostrene s postom in trdim ležiščem vsako četrletje in s samotno celico, temnico in trdim ležiščem dne 3. februarja vsakega leta. Dalje mora plačati „Zadružni zvezi“ in „Jadranski banki“ 40.000 kron s šestodstotnimi trgovskimi obrestmi od 3. februarja 1913, od katerega zneska se bo odštelo to, kar bodeta dobila zavoda iz sodne shrambe. Polajnkó mora tudi stroške kazenskega postopanja trpeti. Preiskovalni zapor od 9. marca se mu v kazni ne vračuna, ker ga je zakrivil sam s tem, da je pobegnil, in so ga morali zasledovati s tiralico. Polajnkó si je izgovoril čas, da si premisli glede eventualne pritožbe.

Tedenske novice.

(Deželni šolski svet za Kranjsko.) V popolnitev deželnega šolskega sveta za Kranjsko so imenovani sledeči gospodje, in sicer za člana: dr. Josip Lesar, častni kanonik, vodja duhovnega semenišča in profesor bogoslovja v Ljubljani; Anton Kržič, častni kanonik in profesor na učiteljski v Ljubljani; Adolf Sadar, učitelj na II. slovenski

mestni deški šoli v Ljubljani; dr. Rudolf Junowicz, vladni svetnik in ravnatelj državne višje realke v Ljubljani; za njih namestnike: dr. Ivan Svetina, častni kanonik in profesor na I. državni gimnaziji v Ljubljani; dr. Alfonz Levičnik, profesor na I. državni gimnaziji v Ljubljani; Franc Schiffrer, učitelj na nemški mestni deški šoli v Ljubljani; Adrian Achitsch, profesor na državni gimnaziji z nemškim učnim jezikom, vsi za poslovno dobo 6 let. Dalje so imenovani za namestnike sledečih stalnih članov deželnega šolskega sveta za poslovno dobo člana, ki ga zastopajo: Za referenta za administrativne in ekonomične šolske zadeve dvornega svetnika dr. Oskarja viteza pl. Kalteneggerja okrajni komisar dr. Franc Vončina; za deželnega šolskega nadzornika dvornega svetnika Franca Hubada dvorni svetnik in gimnazijski ravnatelj v p. dr. Franc Detela; za deželnega šolskega nadzornika dvornega svetnika Franca Levca ravnatelj učiteljsišča v Ljubljani Anton Černivec in za deželnega šolskega nadzornika Albina Belarja šolski svetnik in gimnazijski profesor v p. dr. Henrik Gartenauer.

(Imenovanje v carinski svet.) Trgovinski minister je imenoval za triletno poslovno dobo gospoda Kamilo Pammerja, ravnatelja Kranjske stavbene družbe, za člana carinskega sveta, in gospoda Ivana B. Pollaka, tovarnarja v Ljubljani, za namestnika.

(Brzovlaka na progi Ljubljana - Novo mesto - Črnomelj - Metlika - Karlovec.) C. kr. ravnateljstvo državnih železnic v Trstu je dobilo, kakor se poroča iz Novega mesta, nujni nalog, da izdela načrt za izboljšanje temeljnih naprav železnične proge Ljubljana - Novo mesto, da bo ta proga sposobna za promet brzovlakov. Tozadevna dela morajo biti izvršena do otvoritve Belokranjske železnice, t. j. do 1. majnika 1914.

(Promet nedeljskih in prazniških vlakov na progi Ljubljana - Jesenice in nazaj.) Od 1. junija t. l. bosta vozila na progi Ljubljana juž. kol. - Jesenice in Jesenice - Ljubljana juž. kol. vsako nedeljo in praznik zabavna vlaka po sledečem voznom redu: Vlak št. 1732: odhod ob 1 uri 20 min. Ljubljana juž. kol., ob 1 uri 29 min. Ljubljana drž. kol., ob 1 uri 40 min. Vižmarje, ob 1 uri 51 min. Medvode, ob 2. uri 4 min. Škofja Loka, ob 2. uri 19 min. Kranj, ob 2. uri 24 min. Sv. Jošt o. p., ob 2. uri 35 min. Podnart-Kropa, ob 2. uri 41 min. Otoče o. p., ob 2. uri 51 min. Radovljica o. p., ob 2. uri 57 min. Lesce, ob 3. uri 7 min. Žirovnica o. p., ob 3. uri 16 min. Javornik o. p., ob 3. uri 22 min. Jesenice. Vlak št. 1733: prihod ob 9. uri Ljubljana juž. kol., ob 8. uri 57 min. Ljubljana drž. kol., ob 8. uri 45 min. Vižmarje, ob 8. uri 36 min. Medvode, ob 8. uri 25 min. Škofja Loka, ob 8. uri 11 min. Kranj, ob 8. uri 3 min. Sv. Jošt, ob 7. uri 53 min. Podnart-Kropa, ob 7. uri 48 min. Otoče, ob 7. uri 39 min. Radovljica, ob 7. uri 35 min. Lesce, ob 7. uri 27 min. Žirovnica, ob 7. uri 21 min. Javornik, ob 7. uri 15 min. Jesenice. Za ta dva vlaka bodo izdajale postaje in postajališča, ki pridejo v poštev, znižane vozne listke za tja in nazaj, ki so pa le veljavni za vožnjo z navedenima vlakoma. Za povratek z drugim kakor navedenim vlakom imajo kupiti potniki pri osebnih blagajnah nove vozne listke, sicer zapadejo v vlaku doplačilu glasom § 16. p 2 žel. o. p.

(Novo železnico) gradi baron dr. K. Born od svoje žage do Medvod v šentkatarinski dolini pri Trziču. Veliko delavcev je prišlo iz raznih krajev gradit to železnično progo, ki bo imela namen prevažati iz Bornovih gozdov posekani les in hlode na žago.

(Potres na Notranjskem.) Dne 20. t. m. zvečer so čutili na Krasu od Sv. Petra do morske obali precej močan potres. Podzemeljskemu bobnenju je sledil precej močen sunek, tako da so šipe šklepetale in se zibali prosto viseči predmeti. Na mehkih tleh stoječe peči so bile poškodovane. Tudi v Ljubljani so ob istem času čutili potres.

(Osebna dohodnina in rentnina.) Z ozirom na to, da ima priti drugo branje finančne predloge v državni zbornici prihodnji teden na vrsto, je finančno ministrstvo rok za napoved osebne dohodnine in rentnine podaljšalo do 31. julija t. l.

(Ouredbe za brezhibni razvoj daljnega prometa ob pričetku in koncu šolskih počitnic.) C. kr. železniško ministrstvo je odredilo z ozirom na številnejši promet ob pričetku in koncu šolskih počitnic, da je v slučaju potrebe odkloniti v tarifu določeno rezerviranje voznih oddelkov za potnike z ozirom na določbo § 15, odstavek 1. obratnega poslovnika, po kateri so dati vozni oddelki le tedaj na razpolago, če temu ne nasprotujejo oziri obrata na to omejitev v tarifi določenih kupejnih rezerviranj.

(Poziv učiteljev-rezervistov k vojaški izučbi in orožnivaži.) K prvi vojaški izučbi in k perijodičnim orožnim vajam je v §§ 33 : 6 in 36 : 2, kakor tudi v § 40 : 3 bramb. predpisov, drugi del, iz l. 1889. označeno moštvo vpoklicati brez ozira na stan k nadomestnemu oddelku, ki je v njih stalnem bivališču ali temu najbližji. Za okrožje tretjega kora so določeni za prvo vojaško izučbo, oziroma vojaške vaje sledeči roki: a) Za prvo vojaško izučbo: na Štajerskem, Koroškem in v Trstu od 21. julija do 14. septembra in od 19. avgusta do 13. oktobra, potem na Kranjskem in Primorskem od 7. julija do 31. avgusta in od 4. avgusta do 28. septembra. Za one, ki so štiritredensko vojaško izučbo že prestali, pa: na Štajerskem, Kranjskem in v mestu Trst od 19. avgusta do 15. septembra in od 16. septembra do 13. oktobra, potem na Koroškem in Primorskem od 2. do 29. avgusta in od 16. septembra do 13. oktobra. Oni kranjski in primorski učitelji, ki morajo delati desettedensko vojaško izučbo, izvrše prvo polovico v primernem, za osemtedensko izučbo določenem roku. b) Za orožne vaje: V celem okrožju tretjega kora od 1. do 13. septembra, razen tega na Primorskem še od 21. julija do 2. avgusta.

(Oddaja lovov v zakup.) Dne 3. junija se odda pri okrajnem glavarstvu za ljubljansko okoličico za dobo od 1. julija 1913 do 30. junija 1918 lov občine Studenec Ig v zakup. Dne 4. junija ob 9. uri dopoldne se oddado lovi: Brezovica, Depalja vas, Dolsko, Drtija, Blagovica, Ihan, Češnjice, Krtina, Krašnja, Loka in Lahoviče; dne 5. junija 1913, ob 9. uri dopoldne pa občinski lovi: Dol, Smartno, Radomlje, Rafočče, Trojana, Spodnje Koseze, Rašica, Vodice, Volčji Potok in Zalog na javni dražbi pri okrajnem glavarstvu v Kamniku v zakup za dobo od 1. julija 1913 do 30. januarja 1918. Dražbeni pogoji so istotam na vpogled. — Lov krajevne občine na Kokovni se bo oddal potom javne dražbe 7. junija v občinski pisarni, in sicer za pet let. Zakupni in dražbeni pogoji so na vpogled pri c. kr. okrajnem glavarstvu v Kranju.

(Garnizijske izpremembe.) V jeseni leta 1913. in spomladi leta 1914. se izvrše velika garnizijska premeščenja. Med drugimi polki se premesti tudi kranjski pešpolk št. 17, ki je že od leta 1893. v Celovcu, v Gorico, domači celovski pešpolk št. 7 pa se po 20letni odsotnosti v Gradcu zopet vrne v Celovec.

(Nov most pri Št. Jakobu ob Savi.) Cestni odbor ljubljanske okolice je v svoji zadnji seji, ki se je vršila v Ljubljani v deželnem dvorcu soglasno sklenil, da se zgradi čez Savo pri Št. Jakobu nov, modern most, ki bo popolnoma ustresal zahtevam prometa, pod pogojem, da prispeva sosednji cestni okraj vsaj 10 %, dežela pa 50 %. Ker ni dvoma, da bodo ti prispevki dovoljeni, je zasigurana nova zgradba. Pravica, pobirati mostnino na zasebnem Mavrerjevem mostu je ugasnila in se odslej ne sme več pobirati.

(Smrt žganjarja.) V gozdu pri Škofljici so nedavno našli mrtvo truplo Jožefa Florjančiča, rojenega l. 1857. v Perovem v grosupeljski občini. Florjančič je bil znan pijanec in že več let ni hotel delati. Pri truplu so našli veliko steklenico žganja. Kak zločin je izključen in je Florjančiča najbrže umorilo žganje.

(Električna železnica Reka-Opatija.) Reški podjetnik Albert Sirola namerava zgraditi električno železnico med Reko in Opatijo. Njegovi prošnji se je ugodilo, vendar pa mora razširiti cesto ob obrežju in jo raztegniti proti morju. Dolga bo 5,3 kilometra in bo stala poldrug milijon kron. Ker jo začno takoj graditi, prične železnica z obratom že prihodnjo spomlad.

(Požar.) Dne 19. maja popoldne je izbruhnil v hlevu posestnice Cvarove na Bregu pri Ribnici požar. Vsled močnega vetra se je ogenj razširil na štiri sosedne hiše, ki so popolnoma zgorele. Škodo cenijo na 26.800 kron, zavarovalnina pa znaša komaj 10.000 kron. Na pogorišče so prihitele prostovoljne požarne brambe iz petih sosednjih krajev. Ogenj so zaneli bržkone otroci, ki so se igrali z vžigalicami.

(Ponesrečen železničar.) Na progi med Ljubljano in Zalogom je bil dne 21. t. m. tovorni vlak vsled ranžiranja nekega vlaka na južnem kolodvoru ustavljen. Pri zaviranju je padel z vlaka železničar Alojzij Skrbinc. Trije vozovi so mu šli čez levo roko in dobil je tudi težko poškodbo na glavi. Odpeljali so ga v bolnico v Ljubljano, kjer so mu morali takoj odvzeti roko.

(Tuje vtihotapec.) Pretekli teden je posestnika Frana Marenka v Spodnji Šiški okoli 2. ure zbudil ropot, nakar je vstal in prižgal naglo luč. Ko se je zasvetilo, je stala pred Marenkom majhna, neznana moška oseba, srednje starosti in z majhnimi brkami. Takoj pograbi za samokres in ga nameri proti nepoklicanemu posestniku rekoč: „Kakor se ganeš, pa je po tebi!“ Možakar je obstal kakor okamenel, žena pa je šinila po stražnika, ki je nepoklicanega gosta aretiral.

(Strašne posledice rubežni.) Pri hišnem posestniku Petru Marcellu v Valle na Istrskem bi se imela preteklo soboto vršiti rubežen. Preden je komisija došla, umoril je strašno razburjeni mož z nožem svojo mlado ženo in svoje tri otroke ter svojo svakinjo, 26letno dekle, ki je stanovalo v isti hiši. Nato se je še sam na dilah obesil. Komisija, ki je

kmalu nato prišla na lice mesta, da zarubi posestvo, je našla le še šest mrtvecev.

Kmetijstvo in gospodarstvo.

(Zesotulistne ušice ali mrčes,) ki ne le pije sok rastlinam, ampak onesnaži s svojimi izločki tudi listje in sadje. Ker zamazano listje ne more več dihati, usahne in odpade z rastlin pred časom. Vsakega kmetovalca, posebno pa sadjerejca prva skrb mora biti, da ta mrčes, čim ga zapazi, takoj zatre. Izvrstno sredstvo, ki se je dokazano prav dobro obneslo, je naslednje: Za vsakih 100 litrov vode se vzame 1¼ kg kasijevih trsk (Quassiaholz), ki se dobe v drogerijah in ki se jih dá namakat eno noč v 10 l vode, a naslednji dan se to dobro skuha. Nato naj se dene v kakšno posodo 100 litrov vode, napne čez njo kos platna za vreče in zlije ukuho nanj, da se precedi. Tej tekočini v kadi naj se doda še 2½ kg mazavega mila, ki se tudi dobi v drogerijah, vse skupaj dobro premeša in poškropi z zmesjo napadeno sadno drevje, vrtnice in druge rastline. Če listje ni še polžasto zvito, zadošča, še se rastline kar naravnost poškrope s pomočjo trtne škropilnice, ako pa je listje zvito, upogne naj se napadeni poganjek navzdol in vtakne ali pomoči v to raztopino. Ta raztopina pomori vse ušice, če jim pride do živega, listju in sadju pa ne škoduje.

(Kako naj se uporabi čilski soliter pri krompirju.) Pri krompirju naj se raztrosi čilski solitar o pletvi. Sicer pa je še boljše, če se ga raztrosi v dveh obrokih, in sicer polovica vsega solitra ob sajenju, ostala polovica pa o pletvi, oziroma tik pred osipanjem. Za vsak hektar površine zadošča 80 do 100 kg solitra.

(Kako se dado izsušiti novi zidovi.) Ko se malta strjuje, spreminja se ugašeno apno v ogljenčevo kislno apno, pri čemur se izločuje voda. Pri izsuševanju novega zidovja se ne gre torej samo za to, da bi voda izhlapela, ampak tudi za to, da bi se mehanično vezana voda, ki se počasi izločuje, razvezala ali oprostila. To poslednje je mnogo bolj težavno, kajti dokler se malta popolnoma ne strdi, kar traja lahko več let, ostane zidovje vedno vlažno. Sicer se ne dá pospešiti, da bi se malta, oziroma ugašeno apno hitreje spremenilo v ogljenčevo kislno apno ali v suho malto, pač pa se dá spremeniti ugašeno apno v kratkem času v žvepleno kislno apno ali gips. V to svrhu pa se ni treba poslužiti žveplene kisline, ampak zadošča kakšna sol, n. pr. zelena galica ali železni vitrijol, modra galica ali bakreni vitrijol ali pa žveplenokisla glinica (galun), in se z njihovo raztopino zid pobeli, oziroma s pomočjo čopiča namaže. Žveplena kislina, ki se nahaja v prej navedenih snoveh, se spoji pri tem z ugašenim apnom v gips, pri čemur se voda oprosti, kovina pa, ki se je nahajala v kaki teh soli, ostane natanko porazdeljena na malti, kar pripomore k večji njeni trdnosti. Pri beljenju s takimi raztopinami se razvija znatna toplota, in sicer takšna, da voda raztopine in iz apna oproščena voda hitro izhlapita, vsled česar se mora izvesti to delo pri odprtih oknih. Malta zadobi s tem enakomerno zelenkasto ali pa rumenordečkasto barvo, kar se ravna po kakovosti v to svrhu porabljene soli. Tako delo malo stane in je zanesljivo.